

hárításánál már eddig is igen sok előnyét láttuk. Nem mulaszthatom itt el a jövő bizalmával telt köszönetemnek elismerő kifejezést adni.

De végéhez értem a kitűzött feladat első részének ismeretében és kötelességemnek tartom megemlíteni, hogy a szociális kiadások, a nehéz adóterhekkel megrakott gróf Károlyi József hitbizomány egy jószágigazgató, egy főszámvevő, hét gazdatiszti családnak, az erdőgazdasági szaktanácsadó mellett, két erdőmérnöki, egy erdész családnak ad állandó, biztos kenyeret, nem említve a segédtsztek, nyugdíjasokat és a segélyek hatalmas összegét, amelyben százak részesülnek. Ezeken kívül a nemesszívűségéről ismert gróf bőkezűen áldoz annyi más nemes és közcélra is. Mindennek legerősebb biztosítója a nemesszívűség s a Nyírség erdősegeinek karulyi hitbizományi erdőgazdasága a legjobb kezekben, a legszebb jövő felé halad. S a mindenkor megbízott szakember lelkes munkával járulhat hozzá annak a nyugodt világnak a megteremtéséhez, amelyet a buckák tetején suhogó akác, a magasba nyúló büszke tölgyesek, a szép nyír-, nyár-csoportok, a frissítő hatású fenyvesek jövő babérkoszorúja fog övezni.

Az ismertetésem további anyagát a szomszédos gróf Desseffy, gróf Zselinszky, gróf Károlyi Gyula, majd a távolabbi erdőbirtokok és fásítások gazdasági élete fogja adni.

Vadászatgazdasági tanulmányok

Írta: Thiringer János

(Befejező közlemény.)

A vízivad tilalmi ideje kezdendő volna április 1-ével és kitolandó volna legalább július 15-éig. A vadászati zoológia ennek a véleményemnek jogosultságát meggyőzően igazolja. Ha vízivadunk elkerülhetetlen teljes kipusztulását néhány évtizeddel még ki akarjuk tolni, úgy ezt az áldozatot meg kell hoznunk érdekében. A költőhelyek túlnyomórészt eltűntek, már csak néhány jelentősebb tó és nádas nyújt a szürke lúdnak és kacskáknak némileg nyugodt fedezéket. Ha az elpárhzott és költő-

helyet kereső, vagy a vedlésben lévő, vagy alig röpkes vadat nem védjük meg a csak sportoló, vagy pecsenyére éhes vadászók lődühe elől: belátható időn belül nem lesz mit megvédenünk.

Szerencsés megoldásnak találok a tilalmi idők tekintetében azt a módot, amelyet a külföld magasabb vadászati kultúrával bíró államaiban alkalmaz az államhatalom, amidőn a vadászati törvénynek általános rendelkezéseit a tilalmi időkre vonatkozóan a különleges helyi viszonyoktól teszi függővé és azt bizonyos korlátok között meghosszabbíthatja vagy megrövidítheti. A tilalmi idők lejártá, illetőleg bekövetkezte előtt az illetékes hatóság az érdekeltekkel hirdetmények útján közli a tilalmi idők meghosszabbításának vagy megrövidítésének mértékét, figyelembevéve mindenkor a kérdéses vadnem tenyészeti viszonyait, amelyek természetesen elsősorban az időjárási viszonyoktól függenek. Különösen az 1928—29. évi szigorú tél után volt alkalmam ezeket az intézkedéseket és azok hatását a szomszéd Ausztriában közvetlenül is tapasztalni, ahol ezekre az akkortájt hozott általános természetvédelmi törvény nyújtott módot. Mindenestre élénken csodálkoztam, hogy ilyen intézkedésekre teljesen hasonló viszonyok között nálunk a hatóság egyáltalán nem gondolt.

A szigorított és általános vadászati politikai szempontokból feltétlenül indokolt rendelkezések alól természetesen kivételeknek volna helye, amelyekre *kivételes lelövési engedélyek* formájában ugyancsak törvényes rendelkezésnek kellene módot nyújtania. Módot kell nyújtania a törvénynek arra, hogy a *tenyésztő* (de csakis ez!) indokolt és a véleményezési jogkörrel felruházott hatósági szerv által jóváhagyólag felterjesztett kérésére a tilalmi idők generális rendelkezései alól *idejében* felmentést nyerhessen. Itt elsősorban vadászatgazdasági érdekekre gondolok, de természetes, hogy helytálló indokok volnának az erdő- és mezőgazdaság magasabb érdekei is. Az amúgy is a gyakorlatból kiment és a vadászati kultúra mai fejlettségi fokával össze nem egyeztethető hivatalos vadászatok helyett ily módon lehetne gátat vetni a vad túlságos elszaporodásának is, mert az erdő- és mezőgazdasági felügyeleti szervek kezdeményezésére az illetékes hatóságok a lelövések imperatív kimondása által reászoríthatnák a birtokost vadállományának csökkentésére. Eleje vétetnék ez-

által annak, hogy szakszerűtlenül keresztülvitt lelövés által magasabb, általános érdekek szenvedjenek kárt.

Amidőn pl. a törvény a fácántyúkot generális lelövési tilalom alá vonná, ugyanakkor lehetőséget nyujtana a tenyésztőnek arra, hogy felesleges és túlszaporodott, vagy előregedett állományát a szükséges mértékre apassza kivételes lelövés engedélyezése által; de viszont megmentené attól, hogy a határain túlkóborló fácánjait illetéktelenek válogatás nélkül elpusztítsák és elősegítené ennek a könnyen szaporodó, értékes és par excellence demokratikussá vált vadnemnek minél szélesebb körben való elterjedését és megtelepülését. Hogy ennek az elterjedésnek egyedi lehetséges megoldása csupán a tyúklövés generális tilalmazása, azt a következmények igazolni fogják, de igazolják negative már a mai állapotok is, amidőn még a legdúsabb fácánállományal rendelkező *tenyésztő* területek tőszomszédságában is — elenyésző kivétellel — alig van települt fácán, egyedül csak azért, mert arra való hivatkozással, hogy „a szomszédból úgyis jön helyébe”: derűre-borúra lövik a tyúkot is.

Nem zárhatom le az egyes vadnemek tilalmi idejének tárgyalását anélkül, hogy meg ne emlékezném hazánk legmostohább elbánásban részesített vadjáról, amely hovatovább már csak természetzi emlékké válik: a *vaddisznóról*. Bármennyire elismerem, hogy különösen a mezőgazdaságban érezhető károkat okoz — egyébként alig nagyobb mértékben, mint a sokkal inkább védett szarvas —, mégis helytelennek tartom, hogy legalább a malacos koca és apró malacai védelemben nem részesülnek. Túlszaporodásától ez esetben sem kell tartanunk, hiszen létfeltételei ugyanoly mértékben tűnnek, mint ahogy egyre csökkennek a nagykiterjedésű, háborítatlan sűrű fiatalosok, ahol rejtekhelyet és zavartalan gyerekszobát talál. A modern erdő- és mezőgazdálkodás, az erdőterületek feltárása, a közlekedési utak szaporodása, a népesség sűrűsödése, a turistaság fellendülése mind oly tényezők, amelyek lassú, de biztos pusztulásra ítélik erdeink ez egyetlen dúvadját. Ha már nem is adunk helyet neki rezervációkban, ahol korlátlanul élhetne és szaporodhatnék, legalább tőlünk telhetőleg toljuk ki pusztulásának időpontját. Úgy járunk vele, mint a bölénnyel, amelyet fenntartani, ügylátszik, még a legnagyobb áldozatok árán sem sikerül.

Az 1883. évi XX. t.-c. egyéb rendelkezései tisztára jogi természetűek, amelyek korszerű változtatása részben a vadászat-gazdasági vonatkozások változásának folyamányaként elkerülhetlenné fog válni.

Ilyennek tartom, amint már fentebb említettem, a *vadászati kihágásoknak* átminősítését és a közigazgatási hatóságoktól a rendes bíróságok hatáskörébe való utalását. Fontosnak tartanám a vadorzó fokozottabb vagyoni felelősségének kimondását is, a vad tulajdonosának teljes kártalanítása szempontjából. Az orzott vadnak ne csak húsértékét, de elsősorban tenyészértékét térítse meg: ha egy jogtalanul lelőtt szarvasbikáért 1200—2000 P kártérítést ítél majd meg a bíróság, vagy egy elhurkolt nyúlért 10—12 P-t, a vadorzás megszűnik szórakoztató és jövedelmező foglalkozás lenni. Amellett a fegyveres vadorzás feltétlen minősítendő volna, mint a fegyveres lopás; a hurkolásnál pedig alkalmazandó volna a kihágási büntetőtörvénykönyvnek az állatkínzásra vonatkozó szakasza is, amint hogy a hurkolás tényleg a legdurvább állatkínzás is.

A fegyverviselés és tartás *veszélyes üzemnek* volna nyilvánítandó, a fegyver kezeléséről a tartási és viselési engedély kiadása előtt a reflektánsnak célszerű volna vizsgát tennie, megfelelő bizottság előtt.

A lőtt vad kereskedelmi forgalomba való hozatala minden esetben igazoláshoz volna kötendő, amelynek céljaira az illetékes hatóság által a vadászterületek tulajdonosainak szigorú számadás kötelezettsége mellett évente kiadott nyomtatott blanketták szolgálnának. Természetesen nemcsak az volna büntetendő, aki igazolvány nélkül vadat forgalomba hoz, hanem az is, aki ilyet vásárol.

Az eljárás az összes vadászati deliktumok esetében hivatalból volna megindítandó, nemcsak magánvádra.

A vadászterületek felügyeletével megbízott vadőrök előírással képesítéssel kellene, hogy bírjanak és hivatalból felesketendők volnának; szolgálatban, mint a felesketett erdőőrök, közhatalósági közegeknek volnának tekintendők. Súly volna helyezendő magyar honosságukra is, — ma még mindig bőven van Magyarországon idegen honos vadőr —, esetleg több vadászterülettulajdonos volna kötelezhető közös vadőr tartására, aki-

nek járandóságát a vadászbérekből a községek fizethetnék. (Járási vadőrök a járási erdőőrök mintájára; lásd a távol külföldi példát!)

A korszerű vadászati politikának azonban nemcsak a vadászati törvény integráns része, hanem egyéb oly vonatkozások is, amelyek megfelelő kiépítése elsősorban az államhatalom megértő támogatásától függ.

Ilyen vonatkozásoknak tartom főként: a vadászterületek és vadlelővések értékesítését *külföldiek* részére; élő *tenyészvad* kivitelét és behozatalát; a *lőtt vad* értékesítésének kérdését különösen exportvonatkozásban és végül a fegyver-, töltény- és lőporbehozatali *vámok* kérdését.

A vadászterületek és vadlelővések *külföldiek* részére való értékesítése kérdésében az államhatalom támogatása a következőképpen képzelhető el: megfelelő propaganda a külföldi politikai és kereskedelmi képviselők útján; a külföldi vadászok utazásának, fegyver- és tölténybehozatalának előzékeny kezelése; szigorú ellenőrzése annak, hogy a külföldi vadászok tényleg és száz százalékban meg is kapják azt, amit a maguk részére lekötöttek. Az a külföldi vadász, aki megelégedetten távozik, nemcsak maga fog újból eljönni, hanem akár közvetlenül, akár közvetve, másokat is hoz; de az, aki csalódott, nemcsak maga nem jön el újból, hanem másokat is vissza fog tartani. A külföldi vadászok beutazása pedig nemcsak vadászatgazdasági szempontból, de idegenforgalmi és propagatív szempontból is jelentős nyereség volna számunkra. (Lásd a cseh, román és orosz példákat Európában és a gyarmati példákat.)

Az élő tenyészvad kivitele és behozatala szempontjából a kiviteli és behozatali vámok megfelelő rendezése, erre a célra szolgáló különleges berendezésű vasúti kocsik rendelkezésrebocsátása és megfelelő tarifakedvezmények szolgálnák a helyes vadászati politika célját. Meggondolás tárgyává volna teendő a jelenleg leadandó 10 százalék kérdése is ma, amikor az élő tenyészvad elhelyezése külföldön nem könnyű dolog. Új piacok szerzése — megfelelő propaganda és támogatás útján — szintén időszerű volna és ebből a szempontból különösen Amerikára gondolok, ahol az Egyesült-Államokban és Kanadában különösen a magyar fogolynak és tűzoknak, de egyéb vadnemeknek is elsőrendű piacot

lehetne teremteni a cseh exportőrök jelenlegi hegemoniájának megdöntésével. Viszont hazánk vadfaunája is gazdagítható volna újabb fajokkal, telepítés útján, esetleg csereakciók révén.

A lőtt vad értékesítésének kérdésében részben megfelelő szállító-berendezésekkel és tarifális kedvezményekkel, részben vámszerződésekkel és megfelelő piacok szerzésével támogathatná az államhatalom a vadászati gazdaságot. E kérdésekre vonatkozólag a múlt év folyamán részletes terveket dolgoztam ki és juttattam megfelelő fórum elé; sajnos, a közben bekövetkezett gazdasági válság azok kivitelét egyelőre meghiusította.

A fegyverek és lőszer behozatali vámja indokolatlanul magas. Eltekintve attól, hogy egy csomó kisexisztencia kezéből veszi ki ekképen a kenyeret az állam, sérelmesnek tartom a magyar vadászközönségre nézve azt, hogy egyetlen fegyver- és egyetlen löportípus használatára kényszerítse. Bármennyire elismerem a Fegyvergyár serétesfegyverének kiválóságát és a Lőszerüzemnek azt az igyekezetét, hogy használható löport adjon a Diana-por képében a magyar vadászközönség rendelkezésére, mégsem tartom helyesnek az állam ezen kedvezménypolitikáját a vadászati gazdaság rovására. Olcsóbb fegyverekkel és olcsóbb lőszerral olcsóbban lehet nemcsak a lelövéseket keresztülvinni, s így a vadat olcsóbban piacra vinni, hanem a vadóvás és védelem szolgáltatását is olcsóbban lehet ellátni. De ennél messzebb megyek: a vadászati gazdaságnak bizonyos fokig szüksége van arra, hogy a vadászat minél szélesebb rétegek számára, különösen pedig a művelt tisztviselő-osztály részére olcsón hozzáférhető legyen. Ezt pedig csak úgy érhetjük el, ha ezen osztályok elviselhető áron jutnak hozzá a vadászat gyakorlásának eszközeihez. Ugyancsak idetartozik a vadászfegyverek fényüzési adójának kérdése, amelynek revíziója ugyancsak vadászati politikai kérdés. Ha egy bizonyos fokig hajlandó is vagyok megérteni és megengedni azt a vámvédelmet, amelyben az államhatalom a magyar lőszert és a magyar serétesfegyvert előállító nagyipart részesíti, teljesen érthetetlen előttem a vadászati célokra szolgáló golyósfegyverek és töltények magas vámja akkor, amikor ilyenek előállításával a magyar ipar egyáltalán nem foglalkozik.

Legutoljára hagytam a vadászati politika egyik legfontosabb kérdését: a *vadászati felügyelet* ügyét.

Korszerű és modern vadászati politika elmaradhatatlan tényezője a fokozott felügyelet. A vadászati gazdasággal összefüggő kérdések komplexuma hovatovább oly nagyra nő, hogy a meglevő, de egyéb teendőkkel úgyszintén túlterhelt közigazgatási apparátus keretein belül nemcsak szakértelem, de munkaerő és munkaidő hiánya miatt elintézése lehetetlenné válik. Szükség van tehát egy szervre, amely vadászati kérdésekben vagy maga intézkedik, vagy legalább szakértőként áll — az erdészeti és gazdasági felügyelet mintájára — a közigazgatási hatóságok és bíróságok mellett.

Ennek a szervnek keretei az *államerdészeti adminisztráció* kiépített szervezetében véleményem szerint adva vannak: a földművelésügyi minisztérium erdészeti főosztályától lefelé az állami erdőhivatalokig. Bármennyire elismerem a jelenlegi vadászati osztály elvitathatatlan érdemeit, mégis hangsúlyoznom kell, hogy a vadászati gazdaság úgy magán-, mint országos vonatkozásban az erdőgazdaság kiegészítő része és általános a vélemény, hogy hibát követett el a magyar erdészet akkor, amikor a vadászati osztályt az erdészeti főosztály kebeléből kivenni engedte. Ezzel egyrészt igazolni látszott azokat a kifogásokat, amelyeket bizonyos oldalról kiélezetten hangoztattak mindig a vadászati osztály régi szervezete ellen, másrészt azt a látszatot keltette, hogy a vadászati ügyek intézésére súlyt nem fektet.

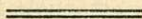
Belátható időn belül egy független és önálló vadászati felügyeleti szervezet kellő kiépítéséhez sem pénzünk, sem szakemberünk (az erdőmérnöki karon kívül) nincsen: viszont ennek beállítására korszerű vadászati politika keretében feltétlen szüksége van a magyar vadászati gazdaságnak. De önként kínálkozik a megoldás az államerdészeti adminisztráció mintaszerűen kiépített szervezetének, mint keretnek felhasználásával.

Feladata egyszerűen volna körvonalazható: szakértő véleményadása és végső fokon döntése mindazon kérdésekben, amelyek az állam vadászati politikájával, közelebbről pedig a korszerű új vadászati törvény végrehajtásával összefüggnek, kivéve természetesen a bíraskodást. De még a bíróságok részéről is a vadászati felügyelet szakvéleménye volna kikérendő döntés előtt, különösen elvi jelentőségű kérdésekben.

Természetesen e téren sem lesz úttörő az államhatalom,

mert hiszen a vadászati felügyelet kérdését már majdnem minden állam, amelynek a vadászból jövedelme van, rendezte, különösen a gyarmati mandatárius hatalmak, az Amerikai Egyesült-Államok és Kanada, Európában pedig Románia. Tanulmány tárgyává téve és viszonyainkra vonatkoztatva ezen államok intézkedéseit, nem ütközik különösebb nehézségekbe a kérdéses szervezet működési és ügyviteli szabályainak kidolgozása.

Nagy vonásokban és általánosságban elmondani igyekeztem mindazt, amit egy tervszerű, modern vadászati gazdálkodás alapjait képező vadászati politika feladatának gondolok. Ha megállapításaim egyéb célt elérni nem fognak is, bízom abban, hogy esetleg kiindulópontját képezik majd oly, bizonyára hivatottabb szakemberek meggondolásainak, akiknek megvalósítandó tervein a modern magyar vadászati gazdaság jobb jövője felépülhet. Hogy pedig erre az épületre és elsősorban ezen épület szilárd alapjára céltudatos, jövőbelátó magyar vadászati politika alakjában feltétlen szükség van, az fejtegetéseim figyelmes követője előtt bizonyára kétségtelen.

Hozzászólások a vadkárok kérdéséhez

I.

A vadak által okozott károk ügyét a földművelésügyi miniszter azon elhatározása tette aktuálissá, hogy a kérdést újból rendezni kívánja.

Egyike ez azoknak a kérdéseknek, melyek elbírálásánál nagyon nehéz tárgyilagosságnak lenni, mert egészen másképp néz ki a vadkár a vadász szemüvegén át nézve, mint annak a megítélésében, ki a vadkárt elszenvedti, helyesen elszenvedni kénytelen, mert nem tehet másképp.

Megpróbálom a tárgyilagosságot érvényesíteni, mikor a következőkben elmondom nézetemet, hogyan gondolom a kérdést megoldhatónak, úgyhogy a megoldás méltányos és kivihető legyen és amellet úgy a vadász, mint a kárt szenvedő érdekeit biztosítsa.